

saints vécurrent, semble-t-il, au carrefour des directions ouest-est et sud-nord dont parle l'auteur.

Nous signalons cet article à l'attention particulière de quiconque veut étudier l'ancienne liturgie prémontrée.

E. VALVEKENS, o. Praem.

\* \* \*

*Onze Taal*, Maandblad van het Genootschap « Onze Taal », Amsterdam, 11de jaargang, 1942, blz. 49-51, wijdt eene bijdrage aan den vorm « Hoogwaardigst Heer », bij de Nederlandsche Kruisheeren en Redemptoristen in gebruik, en die ook voorkomt in de abdij Berne te Heeswijk.

Beweerd werd dat de uitdrukking afkomstig was als eene verkorting van het oud-Nederlandsch « Hoogwaardigst heerschap ». Daar dit echter niet gestaafd werd, is om toelichting gevraagd. J. de Pater, O.S.Cr., beweert dat sinds den tijd waarop de Magister-Generaal der Kruisheeren in Noord-Brabant resideert (1853), die verneemde titel gevormd werd door naïef met de taal omspringende lui. Voor verklaring wordt door hem gewezen op duitschen invloed, naar wat bij de Oostenrijksche Kruisheeren in gebruik was. Een andere uitleg wordt voorgedragen door Dr. H. Th. Heijman, O. Praem. Volgens hem is het gebruik van den titel « Hoogwaardig Heer » een weerklank van de tituleering van den apostolischen Vicaris in 's Hertogenbosch. Na de invoering van de hierarchie (1853) werd de bisschop met Monseigneur aangesproken, en voor den abt van Berne bleef de titel « Hoogwaardig Heer » bewaard, als constante vorm, zonder wijziging of verbuiging gebezigd.

« Hoogwaardig Heer » is dus de stellende trap en dateert zeker uit de 17de eeuw. Philologisch behelst de titel den sterken verbuigingsvorm van het adjectief.

« Hoogwaardigst Heer » is uit de eerste benaming gegroeid, en is de overtreffende trap. De weglating van de -e in « Hoogwaardigst Heer » berust op een 19de eeuwsche navolging van het voorafgaande 17de eeuwsche « Hoogwaardig Heer ».

Deze vorm wordt voorafgegaan van *het*, wellicht eene analogie met betrekking tot het H. Sacrament, al wordt die vorm gaandeweg minder gebezigd.

A. E.